

összevetésének további tanulságát az adja, hogy amíg a *Szindbád hazamegy* elemzése a funkcionális stilisztika hagyományára támaszkodik, addig az *Eszpresszó* értelmezése inkább a kognitív, szocio-interpretációs stilisztikák megközelítésmódját követi. Mindez rámutat a mai hazai stilisztikai kutatások két fő iránya közötti kapcsolódási pontokra, de ugyanakkor szembesíti is az olvasót a kérdésfeltevés irányának különbözőségével.

A kötet utolsó két tanulmánya a naplóíró Márait állítja elének. A *Diáriumok párbeszéde* összehasonlító elemzés: Márai naplóját annak a Jules Renardnak a *Nap/ójával* veti össze, akinek a művészetét Márai alaposan ismerte, s akinek ezáltal meghatározó szerepe volt abban, hogy Márai a naplóírás felé fordult. A tanulmány, amely a műfaji kapcsolódáson túl kitér a két szerző nyelvezményének, világszemléleti hátterének, ízlés- és értékvilágának közös vonásaira is, az egymást kiegészítő és egymáshoz kapcsolódó szempontok alapján részletes áttekintést ad a *Naplókban* érvényesülő szövegszervező eljárásokról,

A kötet záró tanulmányban, mint ahogy a címe is mutatja, szintén a naplók állnak az érdeklődés középpontjában: Az *isméltés gondolatalakzatainak értelmezése a Napló 1943-44 és a Napló 1984-89 c. művekben*. A két *Napló* összehasonlítása, amelynek elméleti hátterét a pragmatikai, kognitív szemléletű stilisztikákhoz való kapcsolódás jelöli ki, a retorikai alakzatok vizsgálatán alapul. Habár egy naplótól inkább a kihagyás dominanciáját várnánk el, a tanulmányban Czetter Ibolya számos - a *Naplók* egészére jellemző, tehát jól kiválasztott - szövegrészlet részletes értelmezésének segítségével bizonyítja meggyőzően, hogy a Márai-naplók meghatározó formai jellegzetessége (a kompozíció magas fokú szervezettsége, az erőteljes retorizáltság) elsősorban az adjekciós alakzatok használatán alapul.

Végezetül szólni kell a tanulmánykötet egészére jellemző tudományos alaposágról és alázatról, valamint az igényes és gördülékény értekezői stílusról, amely nemcsak hasznos, hanem élvezetes olvasmánnyá is avatja Czetter Ibolya könyvét. Az olvasó ezért bízhat abban, hogy Czetter Ibolyának van még, lesz még néhány gyertyája, amely a csonkig éghet.

(Bár könyvek. Szombathely, 1 999)

Stirling György

CSALÁDREGÉNY TÖRTÉNELMI HÁTTÉRREL

Várdy-Huszár Ágnes: *Mimi*

Két évvel ezelőtt jelent meg Várdy-Huszár Ágnes „Mimi” című regénye, de attól tartok, távolról sem ismerik annyian, mint amennyire azt a könyv megérdemelné. Pedig Várdy-Huszár Ágnes regénye jóval több figyelmet érdemelne, mert kitűnő könyv és szórakoztatóan olvasmányos. Amellett, hogy plasztikus képet fest a két világháború közötti magyar valóságról, jól ábrázolja a vidéki arisztokrácia életét és azt a dzsentrivilágot, amely annak holdudvara volt. Időnként fel-felillant néhány jellemző részletet a városi középosztály mindennapjaiból is, miközben néhol meghökkentően éles és találó társadalomkritikával lepi meg az olvasót.

Várdy-Huszár Ágnes gyökerei azokhoz a körrökhöz nyúlnak vissza, amelyekből hősei is származnak, bár a két világháború közötti életről nem rendelkezhetett személyes tapasztalatokkal. Ám környezetétől sokat hallhatott az akkor történekről: ösztönösen „rээрzett” mindenre, aminek szülei és rokonsága kortársként részese volt, és véleményét formál mindenről, helyenként kemény és „férfias” véleményt.

Egy család történetét mutatja be a könyv. A család legfiatalabb tagjának, Mimi baronesznek sorsán keresztül követhetjük nyomon a folyamatot, amely egy társadalmi osztály szétzilálásával végződik. A történelem viharai elsodorták azt a világot, amelyben Mimi felnőtt. A regény úgy végződik, hogy a hősnő kénytelen elhagyni hazáját. Fájdalmas számára a gondolat, hogy idegenben kell majd élnie, és bele kell törődnie az emigráncsors vállalásába.

Az utolsó két fejezettel a történet kulcsregénnyé válik: Mimi és férje, Péter azt a vívódást élék át, amely Mimi szüleinek és még sok százezer magyar családnak jutott osztályrészül 1944/45-ben. A két pogány közt egy hazáért való harcban felőrldött magyar középosztálynak nem maradt hely saját szülőföldjén, és idegen országban kellett keresnie a boldogulást. És kellett keresnie új hazát. A szerző szülei is átéltek azokat a hónapokat, amikor dönteniök kellett, hogy menjenek vagy maradjanak, és sorsukban osztoznania kellett az akkor még csak néhány hónapos leányuknak is. Akinek jövőjét és egész életét meghatározta szüleinek döntése: magyarnak született Magyarországon és magyarként nőtt fel Amerikában, hogy érett fejjel úgy váljon amerikaivá, hogy gondolkodásában és érzéseiben mindig megmaradjon magyarnak.

Ez tükröződik a regény minden sorából. A szerző úgy tud azonosulni azzal az elsúlygyedtt világgal, annak társadalmi problémáival, szűkebb családjá gondjaival-örömeivel és tágabb családjá, a magyar nép sorsával, mintha ő maga is Magyarországon töltötte volna gyermek- és ifjúkorát, a harmincas-negyvenes évek légkörében. Holott csak mások elbeszélése alapján tudhatott mindarról, amiről regényében ír. Bámulatos az a beleélés, ahogy a család történetének fonalát gombolyítván, megfesti a történelmi-politikai hátteret, és az olyan olvasó számára is érzékelhetővé teszi a kort, akinek a közép-európai kis ország nem több földrajzi fogalomnál. (Várdy-Huszár Ágnes eredetileg angolul írta meg a regényt, és csak később történt a magyarra fordítás. Ez sokkal nagyobb olvasókört biztosít számára, mint ha csak magyarul jelent volna meg, és azoknak a másod- és harmadgenerációs külföldi magyar fiataloknak is lehetővé teszi a regény megismerését, akik már nehezen vagy egyáltalán nem olvasnak magyarul.)

A szerző tanáros pontossággal olyan körképet ad a korról, melyben hiánytalanul szerepel minden politikai esemény, s ezzel kapaszkodót nyújt a háború utáni generációknak.

A Mimi egyik erőssége, hogy a kítűnő korrajz mellett olyan étlettel teli jellemrajzokkal szolgál, melyek kiforrott íróra vallanak. A regény valamennyi szereplője hús-vér alak, és mindvégig érdeklődéssel kell követni sorsuk alakulását. A Horthy-korszak utolsó éveinek, az utolsó békeéveknek a légköre, Erdély visszacsatolásának eufóriás hangulata, majd Magyarország háborúba sodródásának tragédiája lezár egy korszakot. Kísérletek a német követelések kicselezésére és a kiugrás lehetőségeinek keresése, a zsidóüldözések szégyenteljes kényszere, végül március 19. és október 15. mindent betetőző végjátéka, aminél csak az orosz dúlás és a menekülés szomorúsága jelentett fájdalmasabb traumát: egymást követő fordulatok a regényben, melyek sodrása magával ragadja azt, aki kezébe veszi a könyvet. És ha egyszer kézbe vette, már nem is tudja letenni, míg el nem olvasta.

SZERZŐINK

Bán Zsuzsa író - Ormándlak	Lackfi János költő, műfordító - Budapest
Bayer Béla író, költő - Bonyhád	Losonci Miklós esztéta - Szentendre
Bohár András kritikus - Budapest	Mezei András költő - Budapest
Bueno, Eugenio költő - Spanyolország	Miltényi Tibor esztéta - Budapest
Domokos Mátyás irodalomtörténész - Budapest	Nagy Anna költő - Pécs
Eszik Alajos festőművész - Budapest	Nagy Csaba újságíró - Nagykanizsa
Fecske Csaba költő - Miskolc	Németh István Péter költő, kritikus - Tapolca
Hee van, Miriam költő - Belgium	Sólyom Sándor műfordító - Keszthely
Hizsnyai Zoltán költő, szerkesztő - Pozsony	Stirling György kritikus - Budapest
B. Juhász Erzsébet kritikus - Budapest	Szabó Ferenc író - Róma
Karánsebessy Balázs író - Vác	Szakolczay Lajos irodalomtörténész - Budapest
Kárpáti Kamii költő - Budapest	Tar Ferenc történész - Hévíz
Kelemen Lajos költő - Kaposvár	Tátrai Szilárd főiskolai tanár - Budapest
Kiss Benedek költő - Budapest	Tóth Imre költő - Zalaegerszeg
Koppány Zsolt költő, kritikus - Budapest	Tűskés Tibor író, szerkesztő - Pécs